

Factors affecting the attraction of foreign investors in the fishing industry, case study: sturgeon fish

Masoomeh Jani Asrami¹, Seyed Kamran Yeganegi^{*2},

1. M.A Student, Dept. of Management, Electronics Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: masi_1394@yahoo.com

2. Corresponding Author, Assistant Prof., Dept. of Industrial Engineering, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran.
E-mail: yeganegi@iauz.ac.ir

Article Info

Article type:
Full Length Research Paper

Article history:
Received: 10.01.2023
Revised: 10.11.2023
Accepted: 10.11.2023

Keywords:
Breeding,
Fisheries projects,
Foreign capital,
Sturgeon

ABSTRACT

One of the requirements of aquaculture development is to increase the attractiveness of this sector for investing by introducing products with high-added value such as sturgeon. The long growth period and high-feeding cost of most sturgeon species have made it difficult for many breeders to invest in this sector. However, instead of the high-profitability of their breeding can be very attractive and cause the development of domestic and foreign investments. The aim of this research was to determine the factors influencing the attraction of foreign investors in sturgeon breeding in the country. The research method used in this research was field method and factor analysis. The statistical population of this research includes experts in the fishing profession and the information of the questionnaires in 2021 was completed by these people. To fit the generality of this plan, three rms Theta, NFI and SRMR (measure of average difference between data) indices were used. The findings of the research showed that the methods of attracting foreign investors in fisheries projects were influenced by the climatic conditions, governmental policies in the country and the reform of structures, and appropriate policies should be applied to achieve these goals.

Cite this article: Jani Asrami, Masoomeh, Yeganegi, Seyed Kamran. 2025. Factors affecting the attraction of foreign investors in the fishing industry, case study: sturgeon fish. *Journal of Utilization and Cultivation of Aquatics*, 13 (4), 243-249.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/japu.2023.21793.1821

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذار خارجی در صنعت ماهیان خاویاری در ایران

معصومه جانی اسرمی^۱، سید کامران یگانگی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی‌ارشد گروه مدیریت، واحد الکترونیک، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: masi_1394@yahoo.com

۲. نویسنده مسئول، استادیار گروه مهندسی صنایع، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران. رایانامه: yeganegi@iauz.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی- پژوهشی	یکی از الزامات توسعه آبی‌پروری، افزایش جذابیت این بخش برای سرمایه‌گذاری از طریق معرفی محصولاتی با ارزش افزوده بالا مانند ماهیان خاویاری است که بتواند باعث توسعه سرمایه‌گذاری‌ای داخلی و خارجی گردند. هدف پژوهش حاضر، تعیین عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذار خارجی در پرورش ماهیان خاویاری در کشور می‌باشد. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش، روش میدانی و تحلیل عاملی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل خیرگان حرفه شیلات می‌باشد و اطلاعات پرسش‌نامه‌ای در سال ۱۴۰۱ توسط این افراد تکمیل شد. برای برازش کلیت این طرح، از سه شاخص NFI ، rms Theta و SRMR استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که روش‌های جذب سرمایه‌گذار خارجی در پروژه‌های شیلاتی تحت تأثیر شرایط اقلیمی، سیاست‌های دولتی در کشور و اصلاح ساختارها است که باید سیاست‌های مناسب برای دستیابی به این اهداف اعمال گردد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۰۹ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۹	
واژه‌های کلیدی: آبی‌پروری، پروژه‌های شیلات، سرمایه خارجی، ماهیان خاویاری	

استناد: جانی اسرمی، معصومه، یگانگی، سید کامران (۱۴۰۳). بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذار خارجی در صنعت ماهیان خاویاری در ایران. نشریه بهره‌برداری و پرورش آبزیان، ۱۳ (۴)، ۲۴۹-۲۴۳.

DOI: 10.22069/japu.2023.21793.1821

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

سرمایه‌گذاری به‌عنوان موتور محرکه رشد اقتصادی، لازمه نیل به توسعه اقتصادی و اجتماعی است. افزایش سرمایه‌گذاری منجر به افزایش تولید، افزایش ارزش افزوده، افزایش درآمد، افزایش رفاه، افزایش اشتغال، کاهش نرخ بیکاری و کاهش فقر می‌شود. مقوله سرمایه و سرمایه‌گذاری در فرآیند توسعه اقتصادی از اهمیت ویژه و بنیادی برخوردار بوده، بر این اساس، دولت‌ها برای دستیابی به یک اقتصاد پیشرفته و پویا باید به وضع و اعمال قوانین و مقررات خاص، ایجاد بسترها و بهبود زیرساخت‌های لازم، استفاده بهینه از منابع، امکانات، ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و به‌کارگیری مدیریت اصولی و علمی و منطقی توجه کنند تا بدین‌وسیله موجبات تحول و پیشرفت کشور و جوامع را فراهم آورند (۱)

در ایران، وضعیت نابسامان سیاسی، تحریم‌های اقتصادی، نوسانات شدید در بازار ارز، زیرساخت‌های ناکافی و نامتناسب، سیاست‌های متناقض و بی‌ثبات اقتصادی، مسأله تأمین مالی را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده و جایگاه ایران را در شاخص‌های بین‌المللی مالی تنزل داده است (۲)؛ این در حالی است که توانایی شرکت‌ها در مشخص کردن منابع مالی و تهیه برنامه‌های مالی مناسب جهت راه‌اندازی و توسعه فعالیت بنگاه از عوامل اصلی رشد و پیشرفت کسب و کار به‌شمار می‌رود (۳).

از آنجایی‌که بازارهای خارجی در مقایسه با همتای داخلی با سرعت بیش‌تری پیشرفت می‌کنند، سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری خارجی روی می‌آورند؛ زیرا درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری بالاست؛ نرخ بازده اوراق بهادار خارجی بیش‌تر از بازارهای داخلی است، بنابراین سرمایه‌گذاران از طریق سرمایه‌گذاری خارجی می‌توانند به نرخ بازده بیش‌تری دست پیدا کنند؛ همچنین، سرمایه‌گذاران از طریق سرمایه‌گذاری

در اوراق بهادار کشورهای خارجی می‌توانند سبب تنوع سهام خود و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری‌شان شوند (۴).

ایران از منابع عظیم آبزیان در شمال و جنوب برخوردار است. همچنین، امکان پرورش ماهی در آب‌های سطحی طبیعی و مصنوعی ظرفیت‌های بی‌شمار و توان بالقوه کشور را در کسب ارزش افزوده و ایجاد اشتغال نشان می‌دهد. اگرچه امروزه آبزی‌پروری یک بخش اقتصادی سامان‌یافته تلقی می‌شود؛ با این وجود، شرایط نامناسب تولیدکنندگان، ریسک بالای محصولات تولیدی، سود کم حاصل از تولید و بسیاری از موانع موجود در فعالیت‌های تولیدی موجب شده است که سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در بخش تولیدی ایران به‌خصوص پروژه‌های شیلات تمایلی از خود نشان ندهند (۵، ۶). بنابراین، در پژوهش حاضر به بررسی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاران خارجی در پرورش ماهیان خاویاری پرداخته شد.

مواد و روش‌ها

در ابتدا با انجام مصاحبه در بین خبرگان حرفه شیلات در کشور به شناسایی متغیرها و عوامل روش‌های نوین جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های شیلات/ پرورش ماهیان خاویاری در سیستم شیلات پرداخته شد. مراحل گسترده‌ای برای رسیدن به مؤلفه‌های فرعی در هر بعد پژوهش انجام گرفت تا مدل اولیه توسعه یابد. این مدل‌های اولیه به‌عنوان مبنایی برای طی مراحل اعتبارسنجی قرار گرفت.

بررسی اعتبار محتوایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های هر بعد مدل از مراحل اساسی پژوهش بود. برای این منظور، دو مرحله اعتبارسنجی برای هر بعد پژوهش انجام گرفت. ابتدا مؤلفه‌های فرعی هر بعد پژوهش نهایی گردید؛ سپس، همین فرآیند برای نهایی‌سازی

استفاده شد. شاخص SRMR مشخص می‌کند که تا چه اندازه مدل مفهومی با داده‌های تجربی هماهنگ می‌باشند. در واقع، SRMR کمک می‌کند که آیا مجموعه داده‌های در دسترس یعنی تأثیر متغیرهای پنهان روی همدیگر مورد تأیید قرار می‌گیرند یا خیر؟ به‌طور کلی، مقدار SRMR بین صفر و یک تغییر می‌کند. هرچه بارهای عاملی ضعیف‌تر باشند و معنادار نباشند این شاخص بزرگ‌تر خواهد بود. مقدار $0/08$ خط قرمز این شاخص است. هرچه این شاخص از این مقدار بزرگ‌تر باشد مدل ایرادات اساسی دارد و لازم است در کلیت مدل تجدیدنظر شود. در این پژوهش شاخص SRMR مقداری در حدود $0/05$ بود که مقدار مطلوبی در نظر گرفته شد. یعنی این‌که کلیت مدل از برازش مناسبی برخوردار است. هم‌چنین شاخص rms Theta مقدار مؤثر ماتریس کوواریانس باقی‌مانده از باقی‌مانده مدل بیرونی است. این اندازه‌گیری برازش تنها برای ارزیابی مدل انعکاسی مفید است، چرا که باقی‌مانده مدل بیرونی برای مدل اندازه‌گیری ساختی (ترکیبی) معنی‌دار نیست و مقداری کم‌تر از $0/12$ برای مطلوبیت مدل در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش این شاخص برابر با $0/089$ بود. هم‌چنین شاخص NFI نیز مقدار قابل‌قبول برای آن باید بزرگ‌تر از $0/9$ باشد (۷) که در محاسبات انجام شده برابر با $0/955$ به‌دست آمد که مقدار مطلوبی بود.

شاخص‌های مناسب مؤلفه‌های معتبر انجام گرفت. اعتبار محتوایی پرسشنامه و یا هر ابزار سنجش دیگری را می‌توان به روش‌های مختلفی بررسی و تحلیل نمود. در این پژوهش، از روش سنجش اعتبار محتوایی لاوشه^۱ استفاده شد (۵)

در پژوهش حاضر، ضرایب مسیر همان ضرایب بتا در رگرسیون می‌باشند. مقادیر برآورد شده برای ضرایب مسیر در مدل ساختاری بر حسب علامت، مقدار و معناداری ارزیابی شد (۶). هم‌چنین، ضریب تعیین نیز مشخص گردید. اگرچه، ضریب تعیین معادل با $0/25$ ، $0/50$ و $0/75$ را به ترتیب مقادیر ضعیف، متوسط و قوی قلمداد کرده‌اند، با این وجود، مقدار مطلوب آن بستگی به موضوع پژوهش و تعداد متغیرهای پنهان برونزای مربوط به آن متغیر درونزایی دارد که ضریب تعیین آن محاسبه شده است. یعنی هر قدر که تعداد متغیرهای برونزای یک متغیر درونزا بیش‌تر باشد؛ انتظار می‌رود که ضریب تعیین آن نیز بیش‌تر باشد. در حالت دوم نتایج مربوط به ضرایب استاندارد Z یا (T-Value) آورده شده است که این مقدار با توجه به این‌که باید از $1/96$ بیش‌تر یا از $-1/96$ کم‌تر باشد، در سطح $0/05$ معنادار می‌باشد. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، برای بررسی فرضیه‌ها نتایج در دو حالت استاندارد، $t\text{-value}$ ، $p\text{-value}$ ارائه گردید (۷).

برای برازش کلیت مدل از سه شاخص rms Theta ، NFI و SRMR (معیار میانگین اختلاف بین داده‌ها)

جدول ۱- شاخص‌های برازش مدل‌های پژوهشی.

Table 1. Model fit indices of the research models.

مقدار مطلوب	کمیت مدل اول	شاخص‌های برازش
کم‌تر از $0/08$	$0/05$	شاخص SRMR
کم‌تر از $0/12$	$0/089$	شاخص rms Theta
بیش‌تر از $0/9$	$0/955$	شاخص NFI

نتایج و بحث

بود. نتایج مربوط به عوامل تأثیرگذار در دو حالت ضرایب استاندارد و ضرایب معناداری در جدول ۲ آورده شده است.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که عوامل اصلی تأثیرگذار بر روش‌های نوین جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های شیلات شامل شرایط اقلیمی، سیاست‌های دولتی در کشور، اصلاح ساختارها

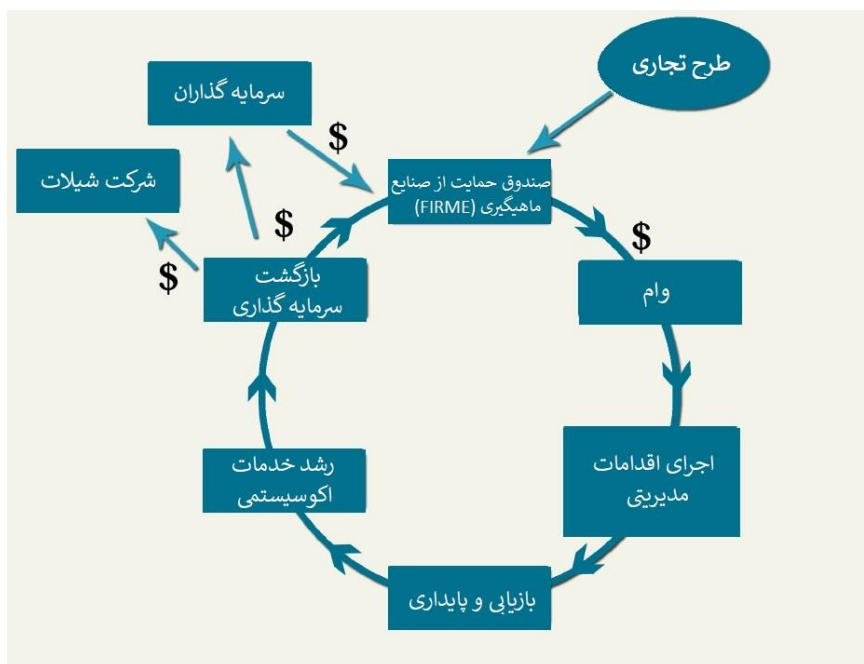
جدول ۲- خلاصه نتایج مدل نهایی مورد استفاده در پژوهش حاضر.

Table 2. Summary of the results of the final model used in the present study.

عوامل موثر	ضریب مسیر	مقدار تی	سطح معنی داری	نتیجه فرض H0
شرایط اقلیمی	۰/۲۸۶	۲/۶۹۶	۰/۰۰۰	رد فرض صفر
سیاست‌های دولتی در کشور	۰/۴۹۱	۲/۵۵۷	۰/۰۰۰	رد فرض صفر
اصلاح ساختارها	۰/۱۸۶	۶/۰۵۵	۰/۰۰۰	رد فرض صفر

همانطور که نتایج نشان می‌دهد شرایط اقلیمی، سیاست‌های دولتی در کشور و اصلاح ساختارها بر روش‌های نوین جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های شیلات تأثیر مثبت و معنادار و به ترتیب دارای ضریب مسیر ۰/۲۸۶، ۰/۴۹۱ و ۰/۱۸۶ می‌باشد؛ همچنین ضریب تی برای این سه شاخص به ترتیب ۲/۶۹۶،

۲/۵۵۷ و ۶/۰۵۵ بوده و با توجه به این که سطح معنی داری نیز کم‌تر از ۰/۰۵ به دست آمده است؛ بنابراین می‌توان گفت که پارامترهای ذکر شده بر روش‌های نوین جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های شیلات به‌طور معنی دار تأثیرگذار می‌باشند.

شکل ۱- نمودار مفهومی جذب سرمایه‌گذاری در صنعت شیلات.

Figure 1. Conceptual diagram of investment attraction in the fisheries industry.

سرمایه‌گذاری در این زیر بخش با رشد تقریبی ۴ درصد از حدود ۱۱۰ میلیارد ریال به ۳۰۳۰ میلیارد ریال در ۲۵ سال گذشته منتهی به سال ۱۳۹۵ رسیده است (۸).

تاکنون مطالعات زیادی در ارتباط با عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذار خارجی در صنعت شیلات در ایران صورت نگرفته است و با وجود عرصه‌های ارزشمند برای آبی‌پروری در نوار ساحلی، وجود سواحل مناسب برای گسترش پرورش ماهی و میگو و ظرفیت‌های مناسب توسعه تولید ماهی خاویاری و پرورش سایر گونه‌های ماهی در قفس، جذب سرمایه‌های خارجی در این زمینه مورد بی‌مهری قرار گرفته که البته می‌توان با توسعه و توجه به این بخش‌ها به جذب سرمایه‌گذار خارجی اقدام نمود.

هم‌چنین در سال‌های اخیر، سیاست‌های دولتی در کشور مورد بازبینی قرار گرفته و سعی بر اصلاح آن‌ها در راستای تسهیل در جذب سرمایه‌گذار خارجی صورت گرفته است. این بدان معناست که باید با ثبات در سیاست‌های دولت و قوانین و مقررات به ویژه سیاست‌های تجاری به منظور افزایش اطمینان و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری و پیش‌بینی هزینه‌های مربوطه صورت پذیرد. از سوی دیگر، پیشنهاد می‌گردد که اصلاح ساختارها به شدت در کانون توجه قرار گیرد؛ به عبارت دیگر، فراهم بودن شرایطی برای بهره‌گیری از دانش روز امری است که توجه به آن ضروری به نظر می‌رسد. هم‌چنین، سایر موارد مانند فراهم بودن زمینه افزایش بهره‌وری در آبی‌پروری، ایجاد نقشه راه در توسعه زیر بخش شیلات و ده‌ها مورد دیگر جز مواردی است که باید مورد توجه قرار گرفته شوند و اصلاحات لازمه برای اجرایی‌سازی آن‌ها انجام شود تا سرمایه‌گذاران خارجی رغبت بیشتری برای انجام سرمایه‌گذاری در زمینه پرورش ماهیان خاویاری در کشور پیدا کنند (۹).

کیخا و همکاران (۱۰) پس از ارزیابی تأثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر نوسانات رشد اقتصادی در کشورهای منتخب منطقه منا گزارش کردند که نتایج مطالعات مختلف در خصوص تأثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی در کشورهای الجزایر، ایران، مصر، عراق، قطر، عربستان سعودی و کویت، متناقض و مبهم می‌باشد. آن‌ها گزارش کردند که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نوسانات رشد اقتصادی را در کشورهای مورد بررسی کاهش داد. علاوه بر این با فرض ثابت بودن سایر شرایط، اگر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۱ واحد افزایش یابد، نوسانات رشد اقتصادی (تولید) در کشورهای منتخب منطقه منا معادل ۶۰/۱۰ واحد کاهش می‌یابد. در این راستا، بیرانی (۱۱) پس از ارزیابی موانع قانونی سرمایه‌گذاری خارجی در خرم‌آباد به موقعیت‌های سرمایه‌گذاری و نکات مثبت و منفی سرمایه‌گذاری و شناسایی موانع آن پرداخت و گزارش کرد که در سال‌های اخیر استان لرستان (خرم‌آباد) در کنار سایر استان‌ها، با توجه به امتیازات ویژه سرمایه‌گذاری خارجی تلاش بسیار زیادی برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی به عمل آورده است. ولی با توجه به پتانسیل‌های فراوان، میزان جذب سرمایه‌گذاری خارجی لرستان، نسبت به توانمندی‌های آن پایین بوده است. ممکن است موانع و محدودیت‌ها در جذب سرمایه‌گذاری خارجی مانع شده باشد و چنانچه این موانع برطرف می‌شد، جذب سرمایه‌گذاری خارجی در استان لرستان به ویژه شهر خرم‌آباد بیش‌تر می‌شد؛ که با نتایج حاصل از پژوهش حاضر در ارتباط با تأثیر سیاست‌های دولت در جذب سرمایه‌گذار خارجی هم‌راستا می‌باشد. بنابراین ممکن است بتوان چنین بیان نمود که اگر سیاست‌های دولت در راستای جذب سرمایه‌گذار خارجی قرار گیرد، می‌توان سودآوری و ارزآوری چشمگیری را در صنایع و

شیلات/ پرورش ماهیان خاویاری در کشور، به فعالین حوزه شیلات کشور توصیه می‌گردد.

تجارت‌ها به‌خصوص در صنعت آبی‌پروری کشور متصور شد.

تقدیر و تشکر

نگارندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند از مدیران و کارشناسان شرکت شیلات ایران و شرکت مادر تخصصی خدمات کشاورزی ایران تقدیر و تشکر نمایند.

نتیجه‌گیری کلی

نتایج حاصل شده از این پژوهش نشان داد که روش‌های جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های شیلات تحت‌تأثیر شرایط اقلیمی، سیاست‌های دولتی در کشور و اصلاح ساختارها بود. بنابراین، با توجه به اهمیت موضوع جذب سرمایه خارجی در پروژه‌های

منابع

1. Mohammadi, H. R. (2017). Notes on Investment, Boali Sinai University, Hamedan, Spring 2017.
2. Vidhan, K., Goyal, A., & Lehn, B. (2001). Growth Opportunities and Corporate Debt Policy. The Case of the U.S. Defense Industry. *Journal of Financial Economics*, 164, 35-59.
3. Mahmoudzadeh, H., & Fathi, Z. (2022). Explaining the effects of investors' emotions, trust and diversification on the investment performance of companies, *Business Management Quarterly*, 14 (53).
4. Casoria, F., & Ciccone, A. (2021). Do upfront investments increase cooperation? A laboratory experiment. *European Economic Review*, 140, 103779.
5. Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28 (4), 563-575.
6. Naghibi, S. H., & Abdoli, M. M. (2018). The effect of managers' inclinations and financial constraints on investment sensitivity. *Financial Accounting*, 40, 79-95.
7. Pearson, K. (1905). Mathematical contributions to the theory of evolution- III. Regression, heredity, and panmixia *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series A, Containing Papers of a Mathematical or Physical Character*, 187, 253-318.
8. Adeli, A. (2016). Strategies for Iranian Fisheries Economics. *Journal of Utilization and cultivation of Aquatic*, 8 (3), 21-30.
9. Jani, M. (2022). New methods of attracting foreign capital for fisheries/ sturgeon breeding projects. MSc in Financial Management. Islamic Azad University, Science and Research Branch, Faculty of Management, Department of Financial Management. 156 p.
10. Kikha, R., & Bafandeh Imandoost, S. (2022). Factors affecting foreign direct investment (case study: selected countries of the MENA region), the third national conference on management, economics and Islamic sciences, Tehran.
11. Birani, M. (2019). Legal obstacles to foreign investment in Khorramabad, Political Science, *Law and Jurisprudence Quarterly*, 6 (2).

